

ЧИ ПЕРЕДБАЧЕНА НАЦІОНАЛЬНИМ ЗАКОНОДАВСТВОМ ВИДОВА ДИФЕРЕНЦІАЦІЯ РЕАБІЛІТАЦІЇ УЧАСНИКІВ БОЙОВИХ ДІЙ ТА ЧЛЕНІВ ЇХ СІМЕЙ ?

Горобець Вікторія Володимірівна,

здобувач вищої освіти ННІ ППФПНП

Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ

м. Дніпро, Україна

Однією з характерних ознак сучасного стану державотворення в Україні є формування глибокої поваги громадян до воїнів-захисників, які з 2014 року протидіяли ворогу й сьогодні дають гідну відсіч російському агресору, ціною найдорожчого – свого життя і здоров'я – захищають наш суверенітет, незалежність та територіальну цілісність держави. Події війни впливають на учасників бойових як інтенсивністю, так і частотою їх повторювані. У таких виняткових, за сучасними мірками умовах, бійцям для виживання потрібні такі навички і способи, які не можна вважати нормальними і загальноприйнятими в мирному житті. Багато з таких поведінкових стереотипів придатні лише для бойових умов, але вони так глибоко пустили коріння, що будуть позначатися на поведінці бійців ще багато років. З огляду на це проблематика реабілітації учасників бойових дій та членів їх сімей у соціумі є вкрай важливою і актуальною, і по суті, є питанням національної безпеки країни.

Як будь-яке багатогранне, системне явище реабілітація учасників бойових дій та членів їх сімей потребує всебічної характеристики, включно і шляхом висвітлення її видів.

Опрацювання доктринальних джерел надає нам можливість визначити сутність реабілітації учасників бойових дій та членів їх сімей. На нашу думку, сутність такої реабілітації зводиться до включення досліджуваної групи населення у соціальну дійсність (відновлення здоров'я, соціальних можливостей, життєвого потенціалу тощо), яку вони втратили внаслідок

війни частково чи повністю, а також відновлення службових, бойових здібностей учасників бойових дій та членів їх сімей й досягнення ними гідного матеріального рівня забезпечення.

При характеристиці такого феномену як реабілітація учасників бойових дій та членів їх сімей важливе значення має питання видів такої реабілітації.

Термін «вид» визначається як окрема галузь роботи, заняття, різновид у ряді предметів, явищ [1].

Серед науковців усталеним є підхід до характеристики реабілітації як феномену, що поділяється на такі види, як медична, психологічна, педагогічна, соціально-економічна, професійна, побутова.

А чи передбачив законодавець поділ реабілітації учасників бойових дій та членів їх сімей на окремі види? Спробуємо знайти відповідь на поставлене питання.

Насамперед, звернемося до ст. 24 Закону України «Про реабілітацію осіб з інвалідністю в Україні», де законодавець щодо вказаної у назві Закону категорії осіб виокремлює такі види реабілітації:

- заходи з реабілітації у сфері охорони здоров'я. До такого виду реабілітації законодавець відносить медикаментозне лікування, фізичну терапію, ерготерапію, терапію мови та мовлення, забезпечення протезуванням, ортезуванням, допоміжними засобами реабілітації, медичними виробами та ін.;

- психологічну реабілітацію. Суб'єкт законотворчості до заходів з психологічної реабілітації відносить: профілактику негативних психічних станів, навчання прийомам і методам психологічної саморегуляції, психокорекцію якостей і функцій особи з інвалідністю, її мотивації до життєдіяльності та праці;

- професійна – охоплює заходи із сприяння у професійному навчанні та професійній адаптації;

- трудова реабілітація. Заходи такого виду реабілітації включають раціональне працевлаштування, психологічну підтримку в процесі професійної адаптації до виробничих умов;
- соціальна реабілітація, що передбачає соціально-побутову адаптацію й соціально-середовищну орієнтацію, забезпечення допоміжними засобами реабілітації, медичними виробами;
- психолого-педагогічна реабілітація – охоплює заходи із психологічної і педагогічної корекції розвитку особи;
- фізкультурно-спортивна реабілітація включає такі заходи: фізкультурно-спортивну підготовку та адаптацію, організацію і проведення фізкультурно-оздоровчих і спортивних занять [2].

У іншому Законі України під назвою «Про соціальний і правовий захист військовослужбовців та членів їх сімей» суб'єкт законотворчості тричі акцентує увагу лише на такому виді реабілітації, як медико-психологічна. Так, у абзаці дев'ятому п. 1 статті 11. під назвою «Право військовослужбовців на охорону здоров'я та медичну допомогу» суб'єкт законотворчості закріпив положення щодо військовослужбовців, які у період дії воєнного стану брали безпосередню участь у здійсненні заходів, необхідних для забезпечення оборони України, захисту безпеки населення та інтересів держави у зв'язку з військовою агресією Російської Федерації проти України, перебуваючи безпосередньо в районах здійснення зазначених заходів, можуть бути направлені відповідно до висновку військово-лікарської комісії для подальшого надання їм медичної допомоги або проведення медико-психологічної реабілітації до медичних закладів, розташованих за межами України. При цьому законодавець вказує, що на таку категорію військовослужбовців та супроводжуючих їх медиків не поширюються обмеження щодо виїзду громадян України за межі України.

Водночас, Верховна Рада України не визначає у вказаному законодавчому акті порядку надання військовослужбовцям медичної допомоги або проведення медико-психологічної реабілітації. При цьому

суб'єкт законотворчості відсилає до інших нормативних джерел, вказуючи такий порядок у медичних закладах за межами України, проведення оплати послуг з надання такої медичної допомоги встановлюється Кабінетом Міністрів України. Одночасно законодавець наголошує, що відшкодування вартості проїзду та оплати послуг з надання такої медичної допомоги або проведення медико-психологічної реабілітації здійснюється за рахунок коштів державного бюджету, крім випадків надання зазначеної допомоги коштом приймаючої сторони [3].

Закон України «Про реабілітацію у сфері охорони здоров'я» у Розділі III під назвою «Реабілітація у сфері охорони здоров'я» щодо реабілітації учасників бойових дій та членів їх сімей акцентує увагу саме на психологічній допомозі в роботі мультидисциплінарної реабілітаційної команди [4].

Отже, здійснений нами аналіз чинних законодавчих актів, якими визначено види реабілітації осіб з інвалідністю, види реабілітації у сфері охорони здоров'я дає підстави для висновку, що всі вони одночасно є і видами реабілітації учасників бойових дій та членів їх сімей. До таких слід віднести: реабілітацію у сфері охорони здоров'я; психологічну реабілітацію; трудову реабілітацію; професійну; соціальну реабілітацію; психолого-педагогічну; фізкультурно-спортивну; медико-психологічну; психологічна допомога в роботі мультидисциплінарної реабілітаційної команди.

Однак, з огляду на специфічні потреби досліджуваної нами категорії осіб (особливо в умовах запеклого військового протистояння, триваючих військових дій і цінністю життя та здоров'я кожного захисника) вважаємо, що за необхідне прийняти спеціальний закон про реабілітацію учасників бойових дій та членів їх сімей, який повинен поряд із вищеперерахованими видами реабілітації, включати такі, як екстрена реабілітація, енімал реабілітація, родинна реабілітація, дружня та ін.

Список використаних джерел:

1. Словник української мови в 20-ти томах. URL. <https://slovnkyk.me/dict/newsum/%D1%80%D0%B5%D0%B0%D0%B1%D1%96%D0%BB%D1%96%D1%82%D0%B0%D1%86%D1%96%D1%8F>.
2. Про реабілітацію осіб з інвалідністю в Україні: Закон України від 6 жовтня 2005 року № 2961-IV. URL. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2961-15/prin>.
3. Про соціальний і правовий захист військовослужбовців та членів їх сімей: Закон України від 20 грудня 1991 року № 2011-XII. URL. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2011-12#Text>.
4. Про реабілітацію у сфері охорони здоров'я: Закон України від 3 грудня 2020 року № 1053-IX. URL. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1053-20#Text>.